
VERSENYTANÁCS

Vj-0004-006/2010.

Betekinthető változat

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a Dr. Papp Álmos ügyvéd (Bán, S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda, székhelye: 1051 Budapest, József Nádor tér 5-6.) által képviselt **Rheinmetall AG** (Rheinmetall Platz 1 D-40476 Düsseldorf, Németország) kérelmező összefonódás engedélyezése iránti kérelmére indult eljárásban, melyben további ügyfélként érintett a szintén Dr. Papp Álmos ügyvéd (Bán, S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda, székhelye: 1051 Budapest, József Nádor tér 5-6.) által képviselt **MAN Nutzfahrzeuge AG Katonai Üzletága** (Dachauer Straße 667. 80995 München, Németország), tárgyalás nélkül meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t .

A Versenytanács engedélyezi a Rheinmetall AG -nek a MAN Nutzfahrzeuge AG Katonai Üzletág vállalkozásrész feletti irányításszerzéssel megvalósuló összefonódást.

Jelen határozat felülvizsgálatát a kérelmező a kézbesítéstől számított harminc napon belül kérheti a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtott, vagy ajánlott küldeményként postára adott, a Fővárosi Bírósághoz címzett keresettel.

I n d o k o l á s

I.

A vizsgálat indításának körülményei

1. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban Tpv.) alapján a Rheinmetall AG (a továbbiakban: „Rheinmetall”) kérelmet terjesztett elő, hogy a MAN Nutzfahrzeuge AG Katonai Üzletág (a továbbiakban: „MAN Katonai Üzletág”) megszerzésével a Tpv. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerint létrejött összefonódást a Gazdasági Versenyhivatal engedélyezze. A tranzakció a 2009. december 22-én aláírt „Vegyesvállalati Szerződés” alapján jön létre. A kérelmezett tranzakció szerint a Rheinmetall két lépcsőben 100 %-os irányítást szerez a MAN Katonai Üzletága felett. Első lépcsőben a Rheinmetall megszerzi a MAN Katonai Üzletág 51 %-os tulajdonrészét, majd a szerződéses feltételek teljesülése esetén a további 49 %-ot is.
2. A kérelmezett összefonódás az Európai Tanács vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK rendelete alapján nem bejelentés köteles. A tranzakció engedélyezésére Magyarországon kívül más versenyhatóságok előtt is indul eljárás: Ausztriában, Németországban, Norvégiában, Ukrajnában és Törökországban.

II. **Az ügyfelek¹**

Kérelmező

3. A kérelmező adatai:

Neve: Rheinmetall AG. (Rheinmetall)

Címe: Rheinmetall Platz 1 D-40476 Düsseldorf, Németország

A vállalkozáscsoport cégtörténete és tényleges tevékenység:

Az 1889-ben alapított Rheinische Metallwaren- und Maschinenfabrik AG vállalkozás napjainkra olyan multinacionális vállalkozássá nőtte ki magát, mely 21 ezer munkatársat foglalkoztat. A Rheinmetall AG holdingvállalkozás, mely a Rheinmetal Group vállalkozásait fogja össze, székhelye Düsseldorf. A Rheinmetal két fő üzletága a Védelem és Gépjárműipar, vállalkozásai e két területen aktívak.

A Védelem területén a Rheinmetall védelmi berendezések fejlesztésében, gyártásában és terjesztésében tevékenykedik.

Az ide tartozó tevékenységek egy-egy vállalatcsoporthoz kötődnek, melyek alüzletágként működnek:

Land Systems: páncélos kerekes és lánctalpas járművek, védelmi és aknamentesítő rendszerek, NBC védelmi rendszerek, löveg-torony rendszerek,

Weapon and Munitions: fegyver és hadianyag tankok és tüzérségi rendszerek számára, közép-kaliberű fegyver és lőszer, önvédelmi rendszerek,

Propellants: üzemanyag és energia, polgári vegyszerek,

Air defence: légvédelmi rendszerek, nagy teljesítményű radar rendszerek,

C4ISTAR: irányító, ellenőrző és felderítő rendszerek, C3I rendszer, tűzvezetési egység, műszer vezette légi járművek,

Simulation and Training: földi, légi, tengeri szimulátorok.

A kérelmezett tranzakcióval érintett terület a Rheinmetall kizárólagos tulajdonában lévő leányvállalata, a Rheinmetall Landfahrzeuge GmbH (Rheinmetall Landfahrzeuge) által végzett a páncélozott járművek fejlesztése és gyártása. A páncélozott járművek magukban foglalják

a lánctalpas járműveket (a fegyverrel felszerelt lánctalpas járműveket, mint például a harci bevetésre szánt tankokat, a gyalogsági harci járműveket, valamint a láncmeghajtású kiszolgáló járműveket), továbbá

az 5-től 32 tonnáig terjedő súlykategóriákban különféle, a feladattól függő berendezésekkel (pl. parancsnoki/felderítési berendezések, NBC fegyverrendszer technika, egészségügyi kiszolgáló járművek) felszerelt páncélozott kerekes járműveket.

A Rheinmetall páncélozott kerekes járművekkel kapcsolatos tevékenységei átkerülnek a Landsysteme üzletágtól az újonnan létrehozott Rheinmetall Radfahrzeuge GmbH-hoz, majd a Rheinmetall MAN Military Vehicles GmbH-t (RMMV)-hoz, melybe a MAN-tól átvett vállalkozásrész is apportálódik. A gépjárműipar területén folytatott tevékenysége nem kapcsolódik a védelem területén kifejtett tevékenységhez.

---

¹ A kérelmezett összefonódás közvetett résztvevőinek adatait a Vj-4-003/2010 beadvány mellékletében található lista tartalmazza.

Kérelmező Tpvt. a 27. § (2) és (4), valamint (1) bekezdéseinek alkalmazásával számított 2008. évi nettó árbevétele a tizenöt milliárd forintot jelentősen meghaladó összeg.

Kérelmezett

4. A kérelmezett adatai

Neve: MAN Nutzfahrzeuge AG MAN Katonai Üzletág (MAN Katonai Üzletág)

Címe: Dachauer Straße 667. 80995 München, Németország

A vállalkozáscsoport cégtörténete és tényleges tevékenység:

A MAN Group Európa egyik legnagyobb járműipari vállalkozása, 47,7 ezer munkatársával nehézjárműveket, diesel motorokat, kompresszorokat és turbinákat állít elő és értékesít a világ minden részén. A MAN csoport vállalkozásait a MAN SE fogja össze, melynek részvényei 53%-ával intézményi befektetők rendelkeznek, míg Volkswagen AG jelenleg 29,9%-ban kisebbségi tulajdonosa. Üzletágai:

- MAN Nutzfahrzeuge: Európa legfontosabb ipari jármű előállítója.
- MAN Diesel: a világ első a nagyméretű diesel motor előállításban.
- MAN Latin America: vezető pozíciót foglal el Braziliában a nehézjárművek piacán.
- MAN Turbo: nagy turbinák előállítója a világ minden részére.

A MAN Nutzfahrzeuge üzletágot a MAN Nutzfahrzeuge AG fogja össze, és a hozzá tartozó vállalkozások a vontatók, neoplánok, erőgépek, buszok, katonai járművek és kamionok termékcsoportjait állítják elő.

A MAN Katonai Üzletágot a MAN Nutzfahrzeuge AG 99.99975%-os (100% mínusz egy részvény) tulajdonában lévő leányvállalat, a MAN Nutzfahrzeuge Österreich AG irányítja. Különböző TGL (7.5 – 12 to), TGM (12 – 18 to) és TGA (18 – 50 to) teherbírású, 4x2-től 8x8 kerékmeghajtású típusok és ezen belül különböző felszereltségű változatokban előállított teherautókat állítanak elő.

A katonai divízió ügyvezetése Bécsben működik; és bécsi gyártási egység felel a katonai teherautók fejlesztéséért és gyártásáért, az értékesítést azonban a münchen-i MAN Nutzfahrzeuge végzi. Kapcsolódó vállalkozások a MAN Military Vehicle Systems Australia Ltd., MAN ERF UK Ltd., MAN Military Vehicle Systems Canada Inc., MAN Military Vehicle Systems South Africa Ltd.

A kérelmező tájékoztatása szerint a MAN Katonai Üzletághoz nem tartozik olyan vállalkozás, amely Magyarországról árbevételt realizált.

A MAN Katonai Üzletágának a Tpvt. 27. § (2) és (4), valamint (1) bekezdéseinek alkalmazásával számított 2008. évi nettó árbevétele másfélmilliárd forint feletti összeg.

III.

Az összefonódás tárgya, tartalma

A kérelmezett megállapodás

5. A Rheinmetall AG, a MAN SE és a MAN Nutzfahrzeuge AG 2009. december 22-én a Vegyesvállalati Szerződést (a továbbiakban: Szerződés) kötöttek a Rheinmetall erősen védett kerekes gépjármű üzletágának és a MAN Nutzfahrzeuge katonai járművek üzletágának a Rheinmetall MAN Military Vehicles GmbH-ban történő egyesítésére.

A szerződés hitelesített másolatát a felek a Vj-4/2009 kérelem mellékletében csatolták.

6. A szerződés célja, hogy a Rheinmetall irányítást kíván szerezni a MAN Katonai Üzletága felett. Ennek végrehajtása érdekében a Rheinmetall első lépésként megalapítja a Rheinmetall MAN Military Vehicles GmbH-t (RMMV), amelyben a MAN Nutzfahrzeuge 49%-os kisebbségi részesedést fog szerezni az átadandó vagyonelemek apportálásával. Második lépésben (három év múlva) a Rheinmetall Nutzfahrzeuge megszerzi a MAN Nutzfahrzeuge RMMV-ben lévő üzletrészét is.
7. A Szerződésben szabályozott döntéshozatali mechanizmus alapján egyértelműen megállapítható, hogy a Szerződés által létrehozott vállalkozás, az RMMV üzleti tevékenységének tényleges irányítására a Rheinmetall egyedül jogosult, amellett, hogy abban egy ideig a MAN Nutzfahrzeuge is képviselt, mint kisebbségi tulajdonos. A Szerződésben rögzített három éves periódus lejárta után a fennmaradó tulajdonhányadot Kérelmező megvásárolja (ez gyakorlatilag a Szerződés alapján kizárólag Kérelmező döntésétől függ). Mindennek alapján a tranzakció eredményeképp Rheinmetall kérelmező az RMMV egyedüli irányítója lesz.
8. A gyakorlatban az összefonódás a következő lépésekkel valósul meg.
A Rheinmetall és a MAN Nutzfahrzeuge a kerekes páncélozott járművek (Rheinmetall) és a katonai teherautók (MAN Nutzfahrzeuge) területén folytatott tevékenységeiket „kiszervezik” az RMMV-be. Az RMMV így az érintett járművek tervezését, fejlesztését, technikai tervezését, gyártását, összeszerelését és értékesítését, valamint az értékesítés utáni szolgáltatásokat és minden ezekkel kapcsolatos egyéb kiegészítő tevékenységeket fogja ellátni.
A termelés zavartalansága, a piaci jelenlét zökkenőmentes fenntartása és a megrendelők igényeinek folyamatos kielégítése érdekében az RMMV működésének első három évében folyamatos lesz az átszervezés.
Az értékesítési, a tervezési és a fejlesztési tevékenység, valamint a mindezekhez szükséges munkavállalók az RMMV részére már 2010-ben átadásra kerülnek, így az RMMV képes lesz az érintett piacokon működni. A tranzakcióban átadásra kerülő tevékenységekhez tartozó eszközök RMMV részére történő átadása elvileg ekkor még nem történik meg. A termelési tevékenység ebben a fázisban a szerződő feleknél marad. Az RMMV új megrendelőkkel új szerződéseket köt; a régi szerződések az anyavállalatoknál maradnak, de azokat az RMMV fogja teljesíteni. Az RMMV és az anyavállalatok ennek megfelelő szolgáltatási szerződéseket fognak kötni egymással. Legkésőbb 2012-ben a termelés is átkerül az RMMV-hez. Ennek érdekében a MAN Nutzfahrzeuge, valamint a Rheinmetall több vállaltcsoporton belüli átszervezést hajt végre, melynek eredményeként az RMMV kizárólagos tulajdonában álló ausztriai leányvállalatba, az RMMV Austria-ba kerülnek az apportált üzletrészek, megtartva a MAN Nutzfahrzeuge 49% és a Rheinmetall 51%-os tulajdoni részarányt.
9. A kérelmezett tranzakciós szerződés 10. §-a és 21. §-a tartalmaz versenykorlátozó rendelkezéseket [különösen a 10.7 (a) és 10.8.(a), 21.2 (c) pontok]. A 10. §-ban szereplő kikötések a vállalkozások közötti beszállítói kapcsolat korlátozás nélküli fenntartását biztosítják.
A tranzakciós szerződés 10.7, 10.8 és a 20.5 szakaszaiban szereplő kizárólagossági rendelkezések eredményeképp az RMMV részére megfelelő időtartamú hozzáférés biztosítható az egyes technológiákhoz (autóipar és védelmi know-how), amely időtartam figyelembe veszi a kérdéses iparágra jellemző, és a tenderek eredményeképp megkötésre kerülő hosszú, tipikusan 10-20 éves szállítási szerződési tartamokat. Ezek hiányában az RMMV nem tudná a tendereken elnyert szerződések

szerinti kötelezettségek teljesítését a szerződések teljes tartama alatt biztosítani. Továbbá, ezekkel a rendelkezésekkel biztosítható a Rheinmetall valamint a MAN Nutzfahrzeuge rendkívül költséges fejlesztéseinek és befektetéseinek a védelme is, amelyek hiányában a felek értelemszerűen nem lettek volna abban érdekeltek, hogy a szerződés szerinti üzletágaikat az RMMV-nek átadják, és abban lényeges részesedésekkel rendelkezzenek.

A tranzakciós szerződés 21. szakasza a Rheinmetall és a MAN piaci tevékenységére vonatkozó versenytilalmi rendelkezéseket tartalmaz. Eszerint a felek, egyes kivételektől eltekintve, nem folytathatnak az RMMV-vel versenyző tevékenységet az érintett termékpiacokon a szerződés tartama és az azt követő öt éves időtartam során. Ezen rendelkezések a feleknek az RMMV-be történő saját üzletágaik átadásához szorosan kapcsolódó vállalások. Ezek a versenytilalmi klauzulák az adott üzletágak teljes értékének átadásához szükségesek, amelyek együtt biztosítják az átadott üzletágak integritását a kérdéses tranzakciónak megfelelően.

IV.

Az engedélykérési kötelezettség megalapozottsága

10. A Tpv. 23. §-ának (1) bekezdése b) pontja szerint vállalkozások összefonódása (koncentrációja) jön létre, ha egy vállalkozás vagy több vállalkozás közösen közvetlen vagy közvetett irányítást szerez további egy vagy több tőle független vállalkozás egésze vagy része felett.
11. A résztvevők függetlenségét a Tpv. 15. §-ának (1) és (2) bekezdései és az abban hivatkozott 23. §-ának (2) és (3) bekezdések együttes értelmezésével kell vizsgálni. A Rheinmetall és a MAN vállalatcsoportok között nincs tulajdonosi és irányítási kapcsolat, így azok független vállalkozás-csoportnak tekinthetők.
12. A Tpv. 24. §-ának (1) bekezdése értelmében a vállalkozások összefonódásához a Gazdasági Versenyhivataltól engedélyt kell kérni, ha valamennyi érintett vállalkozáscsoport [26. § (5) bekezdés], valamint az érintett vállalkozáscsoportok tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevétele együttesen a tizenöt milliárd forintot meghaladja, és az érintett vállalkozáscsoportok között van legalább két olyan vállalkozáscsoport, melynek az előző évi nettó árbevétele a vállalkozáscsoport tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások nettó árbevételével együtt ötszázmillió forint felett van.
13. A tranzakció közvetlen és közvetett résztvevői figyelembe vehető 2008. évben Magyarországon elért nettó árbevétele meghaladta a 15 milliárd Ft-ot és a tranzakció részvevői között van két vállalkozáscsoport melynek árbevétele egyenként meghaladta az 500 millió Ft-ot. Ezzel teljesültek a Tpv. 24. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglalt - az engedélykéréshez szükséges árbevételi - feltételek.

V.

Az érintett piac és vizsgálata

14. A Tpv. 14. §-a szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát képező termék és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni. A megállapodás tárgyát képező terméken túlmenően figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesítő

termékeket (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait.

Érintett termék

15. Az összefonódással érintett piac(ok)nak minősülnek mindazok, amely(ek)en az összefonódás valamely közvetlen vagy közvetett résztvevője piaci tevékenységet fejt ki, melyek tekintetében az összefonódás horizontális-, vertikális-, portfólió-, és konglomerátum hatásait vizsgálni lehet a Gazdasági Versenyhivatal Elnökének és a Versenytanács Elnökének 1/2003. számú Közleményében (a továbbiakban: Közlemény) foglaltak szerint.

16. A kérelmezett tranzakció két termékcsoporthoz érint. A Rheinmetall a katonai páncélozott járművek, a MAN egy ettől különböző termék, a katonai teherautók fejlesztésével és gyártásával foglalkozik.

A Rheinmetall a kizárólagos tulajdonában lévő leányvállalata, a Rheinmetall Landfahrzeuge által gyártott a páncélozott járművek képezik az érintett termék első csoportját. A „páncélozott járművek” kifejezés ebben az értelemben taktikai páncélozott járműveket, vagyis a konkrét küldetési felszereléssel ellátott támadó és kiszolgáló páncélozott járműveket foglalja magában. A páncélozott taktikai járművek maximális védelmet nyújtanak a személyzet számára számos veszéllyel szemben, ugyanakkor maximális taktikai és stratégiai mobilitással rendelkeznek. A páncélozott taktikai járművek jellemzően legalább az önvédelemre alkalmas fegyverzettel vannak felszerelve. A páncélozott taktikai járművek lehetnek lánctalpas vagy kerekes járművek. A páncélozott járművek különféle alrendszerekből állnak, mint például lövegtalapat, karosszéria, lövegtorony és további alrendszerek (pl. tűzvezető rendszerek; páncélzat). A világban kialakult harcászati eszközgyártás területén nem szükséges, hogy a beszállító minden alkatrészt és alrendszert saját maga gyártson, elegendő, ha képes a teljes rendszerbe adaptálni és integrálni minden komponensét. Vélelmezhető, hogy a tranzakció megítéléséhez a piacdefiníció további pontosítása nem nyújtana további érveket.

A MAN Katonai Üzletága a MAN Nutzfahrzeuge Österreich AG által fejlesztett és gyártott katonai teherautók alkotják az érintett termék második csoportját. A katonai teherautók logisztikai kiszolgáló járművek, azaz készletek, fegyverzetek, stb. szállítására szolgálnak. A vásárlói szükségleteknek megfelelően a katonai teherautók lehetnek páncélozottak is, amelyek a felek becslése szerint az összes katonai teherautó 20-25 %-át teszik ki. Általában a vezetőfülke rendelkezik páncéllal, de lehetséges egy katonai teherautó felszerelése lövésszállítókkal is. A katonai teherautók abban különböznek más páncélozott járművektől, hogy a feladathoz szükséges nagyobb mobilitással rendelkeznek, de alatta maradnak a páncélozott taktikai járművek mobilitási jellemzőinek. A katonai teherautók esetében is elképzelhető a további szegmentálás az országúti és nem országúti katonai teherautók között, illetve a bruttó jármű súly szerint, azaz könnyű szegmens (5 tonna alatt), közepes szegmens (5-16 tonna) és a nehéz szegmens (16 tonna felett). Vélelmezhető, hogy a tranzakció megítéléséhez a piacdefiníció további pontosítása nem nyújtana további érveket.

17. Meg kell különböztetni a civil és katonai teherautók piacát. A katonai és a civil használatra szánt teherautók közötti műszaki eltérések mellett számos fontos különbség van, ami megakadályozza a civil használatra szolgáló teherautók gyártóit abban, hogy belépjenek a katonai teherautók piacára, mint például:

a kereskedelmi teherautók és a katonai teherautók vevőinek különbözősége, mivel a katonai teherautók vásárlói jellemzően elkülönített értékesítési és terjesztési hálózatot igényelnek,

a vásárlók a katonai eszközöket gyakran belföldi beszállítóktól kívánják megvásárolni, ami belföldi üzleti tevékenység megalapítását teheti szükségessé, a katonai teherautók megterhelőbb használata, elvárt hosszabb élettartama, amelyeket jóval hosszabb ideig használnak, mint a kereskedelmi járműveket, így értelemszerűen jóval hosszabb ideig szükséges azok megfelelő karbantartása, szervizelése és alkatrész utánpótlása, mint a civil teherautóknak, katonai eszközök vásárlóinak fontos a katonai teherautók teljes modell-skálájának elérhetősége, és a sokkal hosszabb és összetettebb beszerzési folyamat, amely akár 6-7 évig is eltarthat, mielőtt a vásárlásra vonatkozó döntés megszületne.

18. A Rheinmetall páncélozott járműveket nem állít elő Magyarországon, és nem is értékesítenek Magyarországon a Rheinmetall által gyártott páncélozott járműveket.
19. Katonai teherautókat a Magyar Honvédség részére csak a RÁBA Nyrt. szállít. A RÁBA Nyrt. alvállalkozói szerződéssel rendelkezik mind a MAN-nal, mind a Mercedes-szel katonai teherautókra vonatkozóan. A MAN Nutzfahrzeuge a RÁBA Nyrt.-vel 2008-ban az úgynevezett „component assembly kits” (alkatrész összeszerelő felszerelés) szállításra vonatkozóan rendelkeztetett szerződéssel. A RÁBA Nyrt. számos katonai teherautó alkatrészt (tengelyeket, strukturális felépítményeket és más gépjármű alkatrészeket) maga állít elő, de szükséges számára a „component assembly kits” a teljes katonai teherautó összeszereléséhez. Arra is volt példa, hogy MAN Nutzfahrzeuge „kész” TGA illetve HX 77 szériákba tartozó katonai teherautókat szállított a RÁBA-nak, amely azokat továbbértékesítette a Magyar Honvédség részére.
20. Mind a katonai páncélozott járművek, mind a katonai teherautók tekintetében megállapítható, hogy mindkét érintett termékkör több mint maga a termék, tartalmazza a termékfejlesztést, az előállítás, az értékesítés utáni gondozást is. Ezen az árupiacokon csak olyan beszállítók versenyeznek, amelyek egyszerre rendelkeznek a megfelelő know-how-val a páncélozott járművek elvi koncepciói, fejlesztése, gyártása, valamint a jármű felfegyverzése illetve korszerűsítése terén, továbbá megvannak a képességeik a megfelelő rendszer integrációkra is.

Érintett földrajzi piac

21. A jelen eljárással érintett termékek nagy értékűek, önjáróak, de szállításuk sem jelent nehézséget. Ezért földrajzi piacként elvben az EGT piaca, vagy akár a világpiac is meghatározható, amennyiben a beszerzés sajátosságai nem mondanak ennek ellent.

Érintett termékpiac és a piaci részarányok

Páncélozott járművek fejlesztésének és gyártásának piaca:

22. A páncélozott járművek piacán lehetséges szereplők közül az európai piacokon is jelen lévők közül néhány: Krauss-Maffei Wegmann GmbH & CO KG (Németország), General Dynamics Group European Land Systems (USA), BAE Systems Group (Egyesült Királyság), CIO (Iveco és OtoMelara konzorcium, Olaszország), Patria Group (Finnország), OtoMelara (Finmeccanica group, Olaszország), a Nexter Group (Franciaország) és a Panhard (Franciaország). Ezek a vállalkozások a magyarországi piacon jelenleg nincsenek jelen.

23. Nincs hivatalos adatforrás a piaci részesedések kiszámítására a védelmi szektorban. A Rheinmetall saját piaci értesüléseire (kereskedelmi vásárok információi, online adatbázisok, éves beszámolók, újságcikkek, internet, stb.) alapozta az általa becsült részarányokat.
24. A Rheinmetall becslése alapján megállapítható, hogy a Rheinmetall EGT szintű érintett piaci részesedése a [üzleti titok] - [üzleti titok]% -os tartományban, világszinten a [üzleti titok] - [üzleti titok]% -os tartományban található. A Rheinmetall 2008 során egyetlen páncélozott járművet sem adott el Magyarországon.

Katonai teherautók fejlesztése és gyártása

25. A katonai teherautók legismertebb európai gyártói a Daimler, a Renault, a Mercedes, a Scania, és az Iveco.
26. A MAN saját becslése alapján valószínűsíthető, hogy a MAN Katonai Üzletág által gyártott katonai teherautók piaci részesedése EGT szinten a [üzleti titok]% - [üzleti titok]% közötti sávba sorolható. Figyelembe kell azonban venni a becslésen alapuló értékek kapcsán a piac sajátosságát, mindenekelőtt azt, hogy hivatalos statisztika vagy más regisztrációs adatbázis a katonai teherautók számát illetően nem létezik, mivel az egyes országok hadseregei nemzetbiztonsági megfontolásokból nem hozzák nyilvánosságra a katonai járműveik pontos számát.
27. A MAN úgy becsli, hogy
a katonai teherautók világméretű piaca mintegy 120 000 járművet tesz ki,
a katonai teherautók EGT piaca mintegy 12 000-18 000 járművet tesz ki.
Továbbá, a MAN úgy becsli, hogy a páncélozott katonai teherautók – beleértve ebbe a teljesen páncélozottakat és az úgynevezett „adaptív” páncélzattal felszerelt (amely lehetővé teszi, hogy arra a későbbiekben páncélzat legyen elhelyezhető; azaz “fitted for but not with” páncélzat) katonai teherautók aránya a katonai teherautók között körülbelül [üzleti titok]- [üzleti titok] %.
28. Magyarországon a RÁBA Nyrt. az egyetlen szállítója a katonai teherautóknak a Magyar Honvédség részére. A RÁBA Nyrt. alvállalkozói szerződéssel rendelkezik mind a MAN-nal, mind a Mercedes-szel katonai teherautókra vonatkozóan. A MAN Nutzfahrzeuge a RÁBA Nyrt.-vel 2008-ban az úgynevezett „component assembly kits”-et (alkatrész összeszerelő egységeket) szállított a RÁBA Nyrt.-nek. A RÁBA Nyrt. számos katonai teherautó alkatrészt (tengelyeket, felépítményeket és egyéb gépjármű alkatrészeket) maga állít elő, de szükséges számára a „component assembly kit” a teljes katonai teherautó összeszereléséhez. A MAN Nutzfahrzeuge becslése szerint a „component assembly kits” tekintetében piaci részesedése mintegy [üzleti titok] - [üzleti titok] %. Megjegyzendő, hogy a RÁBA/Mercedes egyértelműen magasabb magyarországi piaci részesedéssel rendelkezik, mint a RÁBA/MAN (a 2008-as adatok alapján Mercedes részesedése [üzleti titok]-szerese a MAN részesedésének).

Kapcsolódó (downstream vagy upstream) piacok

29. A páncélozott járművek különféle alrendszerekből állnak, mint például lövegtalapat, lövegtorony, karosszéria, motor, tűzvető rendszerek, páncélzat. A világban kialakult harcászati eszközgyártás területén nem szükséges, hogy a páncélozott jármű gyártó minden alkatrészt és alrendszert saját maga gyártson, elegendő, ha képes a teljes rendszerbe adaptálni és integrálni minden komponenst.

30. A katonai teherautók logisztikai kiszolgáló járművek, azaz készletek, fegyverzetek, stb. szállítására szolgálnak. A vásárlói szükségleteknek megfelelően a katonai teherautók lehetnek páncélozottak is. Általában a vezetőfülke rendelkezik páncéllal, de lehetséges egy katonai teherautó felszerelése löállásokkal is.
A passzív biztonsági rendszereket gyártó vállalkozások képesek katonai teherautók számára passzív biztonsági rendszereket gyártani. Számos ilyen vállalkozás van, köztük a legjelentősebb a Krauss-Maffei Wegmann, mely jellemzően saját belső ellátásra termel, de ezzel egyidejűleg a termékei egy részét katonai teherautók gyártóinak is értékesíti (pl. Iveco). Számos katonai teherautó gyártó saját maga is gyárt védelmi rendszereket, például ilyen a Renault, az Iveco.
31. A Rheinmetall passzív biztonsági rendszert tekintetében fennálló világpiacon részesedését 2008-ban jelentősen [üzleti titok]% alattiként jellemezte.
Elfogadva a felek becslését miszerint a katonai teherautók 2008-as világméretű piaca körülbelül 120 ezer darabot tett ki, és feltételezve, hogy ezeknek a teherautóknak mintegy 20-25 %-a páncélozott, akkor ez mintegy 24–30 ezer darab páncélozott katonai teherautót jelent. Ehhez viszonyítva a Rheinmetall termékértékesítései – ballisztikus védelmi kabinok (fülke páncéllatok) és alvázvédelmi rendszerek – elenyésző arányt képviselnek.
32. Feltételezve, hogy az összefonódás után a Rheinmetall szállítaná az RMMV által gyártott katonai teherautók összes páncéllatát, a Rheinmetall piaci részesedése még mindig [üzleti titok]% alatt maradna.
Mind a páncélozott járművek, mind a katonai járművek gépjárműipari alkatrészeinek upstream piacain változatlan lehetőségek állnak a piaci szereplők előtt. Bár ezeket az alkatrészeket nagyrészt saját használatra gyártják a vállalkozások, és csak korlátozott mértékben szerzik be külső forrásokból (így a MAN-t is) a felhasználás változatlan marad. E termékek gyártói (egy-két kivételtől eltekintve) nem csak e két speciális járműcsoporthoz gyártanak terméket, ezért a szabad piaci mozgásuk változatlan lesz. (A piaci részarányok üzleti titkot képeznek.)

Piacra lépési akadályok, korlátok

33. A Rheinmetall a magyarországi páncélozott járművek piacán nincs jelen. Az egyéb gépjárműipari piac tekintetében, ahol a Rheinmetall Magyarországon jelen van, az összefonódás nem bír érdemi jelentőséggel.
34. A MAN a katonai teherautók magyarországi piacán van jelen, ezért a jellemzők erre a piacra vonatkoznak, de nagy hasonlóságot mutatnak a páncélozott járművek piacán folyó helyzettel is.
35. A piacot versenytárgyalásos beszerzések, tenderek jellemzik. Amikor egy tender eredményesen véget ér, és a nyertessel a szállítási szerződés megkötésre kerül, a piac relatív stabilná válik. Jellemzően a szállítási szerződések hosszú tartamúak (20 év körül vagy akár tovább). A kereslet a tenderek között konstansnak mondható (nincsenek nagy keresleti kilengések) amely részben a szállítási keretszerződések következménye is lehet. Egy új tender azonban teljesen átrendezheti a szereplők piaci pozícióit: a korábbi szállító a teljes piaci részesedését elveszítheti, és azt egy versenytársa nyerheti meg. (Magyarországon a hosszú távú keretszerződésre tekintettel a piaci helyzet viszonylag stabilnak tekinthető.)
A kérelmezők nem tudnak potenciális belépő vállalkozásról. Mindazonáltal, igen valószínű, hogy mindegyik EGT-beli illetve a világban máshol működő gyártó

rendelkezik a megfelelő technológiával a Magyar Honvédség számára katonai teherautók gyártására vonatkozóan.

A nemzeti szállítók preferálása korábban jellemző velejárója volt a védelmi szektornak, ez még ma is néha előfordul, mindazonáltal ma egyértelműen látható trend a piac nemzetközivé válása.

Érintett piaci verseny

36. A katonai termékek piaci versenytárgyalásos piacok.

A katonai termékek piacaira jellemző, hogy a végső vásárlók általában az egyes országok védelmi minisztériumai, amelyek szigorúan ellenőrzik a katonai termékek gyártását, beleértve ebbe a katonai járműveket is. A piacokat általában versenytárgyalások jellemzik. A katonai járművek piaca (a kis mennyiségek és a nagyon kifinomult technológia miatt) igen nagy értékű piac. A katonai teherautók nagy értékű eszközök, így a beszerzésük igen lassú és komplikált folyamat, az eszközök jellemző élettartama pedig szintén hosszú, mintegy 20-30 év. Emiatt jellemzőek az eszközök élettartamának felénél a felújítási és továbbfejlesztési projektek.

VI.

Az ügyfelek álláspontja

37. A Vj-4/2009 kérelemhez csatolt bejelentési űrlapban a felek az alábbi nyilatkozatokat tették:

„A MAN Katonai Üzletág Rheinmetall általi akvizíciójának gazdasági okai a következők:

A Rheinmetall és a MAN lényegi kompetenciái egymást kiegészítők. A Rheinmetall know-how-val rendelkezik a katonai járművek védelme és páncélozása területén, és hasznosítani tudja majd azt a gépjárműipari know-how-t, amellyel a MAN rendelkezik.

Az összefonódás egyik előnye a vásárlók tényleges szükségleteinek alaposabb ismerete, a sajátos vásárlói igényekre szabott egyedi megoldások lehetősége, valamint a termelés és elosztás terén megtakarítási lehetőségek a méretgazdaságosságnak köszönhetően. A Rheinmetall/RMMV számára különösen fontos hozadéka az összefonódásnak a MAN nagyipari méretekben folytatott teherautó gyártási tapasztalata.

A Rheinmetall/RMMV az összefonódást követően képessé válik olyan projektekben és tender kiírásokban részt venni, valamint beléphet olyan földrajzi piacokra, amelyeket illetve amelyekre az anyavállalatok önmagukban nem voltak képesek. Egyértelmű trend, hogy a közbeszerzésre kötelezett vásárlók a taktikai katonai kiszolgáló járműveket és a logisztikai katonai kiszolgáló járműveket egy tender keretében kívánják megvásárolni. Sem a Rheinmetall, sem a MAN nem tud önállóan részt venni ilyen tenderekben. A felek már most tervezik, hogy együttműködnek az ilyen tendereken (pl. az Egyesült Királyságban, Kanadában és Dél-Afrikában). A vásárlók számára ez nagyobb választási lehetőséget jelent a szállítók között és szélesebb áruválasztékot eredményez.”

VII. Az összefonódás értékelése

38. A Tptv. 30. §-ának (2) bekezdése szerint a GVH nem tagadhatja meg az engedély megadását, ha az összefonódás nem csökkenti jelentős mértékben a versenyt az érintett piacon (14. §), különösen gazdasági erőfölény létrehozása vagy megerősítése következményeként.

A GVH Versenytanácsa kialakult gyakorlata szerint az összefonódás horizontális, vertikális, portfólió és konglomerátum hatásait is szükséges vizsgálni. (a Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a GVH Versenytanácsa elnökének 3/2009. számú közleménye, továbbiakban GVH Közlemény)

Horizontális hatás

39. Horizontális hatás akkor következik be, ha van olyan érintett piac (áru és földrajzi piac kombináció), amelynek azonos - akár eladói, akár vevői - oldalán mindkét, az összefonódásban résztvevő vállalkozás-csoport jelen van, vagy reális lehetősége van a piacra történő belépésre. Ekkor az összefonódás miatt csökken az egymással versenyben álló vállalkozások száma, növekszik az összefonódás révén bővülő vállalkozás-csoport piaci részesedése, miáltal jelentős mértékben is csökkenhet a verseny, illetve a vállalkozás-csoport egyedül vagy más vállalkozásokkal közösen gazdasági erőfölényes helyzetbe kerülhet vagy a meglévő gazdasági erőfölény erősödhet.
40. Horizontális átfedés hiányában az összefonódás következtében nem valószínűsíthető horizontális hatás fellépése. A Reinmetall taktikai járműveket, a MAN logisztikai kiszolgáló járműveket gyárt, amely termékek nem tartoznak egyazon érintett piachoz, a vevők azokat nem tekintik egymás közeli helyettesítőinek.. .

Vertikális hatás

41. Vertikális hatásról akkor beszélünk, ha van olyan érintett piac, amelyen az egyik vállalkozás-csoport eladóként, a másik vállalkozás-csoport pedig vevőként van (lehet) jelen, azaz a két vállalkozás csoport a termelési-értékesítési lánc egymást követő fázisaiban tevékenykedik.
42. A felek érintett piacokon elért alacsony piaci részesedéseire tekintettel megállapítható, hogy az összefonódás következtében vertikális hatás fellépése nem valószínűsíthető. A Rheinmetall által jelenleg a katonai teherautókba való beépítés céljából gyártott passzív biztonsági berendezésekhez hasonló termékek gyártói (azaz a Rheinmetall versenytársai) a fentebb ismertetett alacsony piaci részesedés miatt az összefonódás után is képesek maradnak a piacon termékeiket értékesíteni, továbbá a beszerzési piacokon sem várható érdemi változás. A tervezett összefonódás nem jár piaclezárási hatással az RMMV versenytársai tekintetében sem, akiknek megmarad a hozzáférése gépjárműipari szállításokhoz és a know-how-hoz.

Portfólió hatás

43. Portfólió hatás az összefonódás révén létrejövő vállalkozás-csoport által gyártott (forgalmazott) áruk körének bővüléséből adódik. Ez különösen akkor járhat káros versenyhatásokkal, ha egymást kiegészítő (azonos vevők által vásárolt) áruk gyártói (forgalmazói) kerülnek egy vállalkozás-csoportba. Ebben az esetben ugyanis, ha az

egyik vállalkozás-csoport valamely áru(k) piacán magas piaci részesedéssel rendelkezik, akkor az összefonódás következtében bővülő vállalkozás-csoport más áru(k) piacán képes lehet versenykorlátozó magatartás (pl. árukapcsolás) érvényesítésére.

A tervezett összefonódás eredményeképpen ugyan a Kérelmező tevékenységi portfóliója bővülni fog, de a kellő számú és erejű versenytársra tekintettel az összefonódás következtében káros portfólióhatás fellépése nem valószínűsíthető.

Konglomerátum hatás

44. A közvetlen résztvevők és vállalkozáscsoportjaik vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzete jelenleg is megfelelő. Erre, valamint az eddigiekre tekintettel versenyt korlátozó konglomerátum hatással sem kell számolni a fúzió következtében.

VIII.

A versenykorlátozó rendelkezések értékelése

45. Az összefonódást létrehozó szerződés tartalmaz ugyan versenykorlátozó feltételeket, a szerződés 21.2 (c), 10.7 (a) és 10.8.(a) szakaszaiban, de e rendelkezések összhangban állnak a vonatkozó követelményekkel, és szükségesek az összefonódás megvalósításához.

IX.

Eljárási kérdések

Az elintézési határidő

46. A Tpv. 28. § (2) bekezdése előírja, hogy a GVH-hoz az engedélykérésre köteles résztvevők az engedély iránti kérelmüket a nyilvános ajánlati felhívás közzétételének, a szerződés megkötésének vagy az irányítási jog megszerzésének időpontjai közül a legkorábbtól számított harminc napon belül kötelesek benyújtani. A felek a fenti törvényhely szerinti határidőben 2010. január 21-én adták be kérelmüket.(Vj-4/2009)
A kérelem a Tpv. 68.§ (2) bekezdésben megfogalmazott kötelezettségnek, miszerint a kérelemnek az ügy elbírálásához szükséges valamennyi tény, adatot tartalmaznia kell, nem tett eleget, ezért a Tpv. 68.§ (4) bekezdése alapján a Vj-4-002/2010 végzéssel hiánypótlási felszólítás került kiadásra, melyet 2010. február 4-én vettek át. A hiánypótlás a Vj-4-003/2010 számú beadvánnyal érkezett meg. A vizsgálati határidő számítás 2010. március 2-án indult meg.

Hatáskör

47. A Tpv. 1. §-a értelmében a társaságok magatartása a Tpv. hatálya alá tartozik, amennyiben az adott magatartás hatása a Magyar Köztársaság területén érvényesülhet. A kérelmező és a kérelmezett vállalkozáscsoportjához tartozó cégek jelen vannak, illetve gazdasági kapcsolatokkal rendelkeznek Magyarországon, tehát a tranzakció hatással van a magyar piacra.
A Tpv. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerint létrejött összefonódás engedélyének elbírálása a GVH hatáskörébe tartozik.

Eljárási díj megfizetése

48. A kérelemre induló eljárásban a Tptv. 62. § (1) bekezdése alapján 2010. január 19-én 4.000.000 forint eljárás díj megfizetése történt meg.(Vj-4-001/2010 és Vj-4-004/2010 iratok)

Jogorvoslat

49. Az ügyfeleket megillető jogorvoslati jog a Tptv. 83. § (1)-(2) bekezdésén alapul.

Egyéb

50. A Versenytanács határozatát – a Tptv. 73. § (2) bekezdésének alkalmazásával – tárgyaláson kívül hozta meg.

Budapest, 2010. április 15.

dr. Miskolczi Bodnár Péter sk.
előadó versenytanács tag

dr. Dobos Gergely sk.
versenytanács tag

dr. Zavodnyik József sk.
versenytanács tag

A kiadmány hitelélül:
Ágoston Marika